

Informativni članak o Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.

Europska komisija službeno je 22. svibnja 2015. prihvatila Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske (PRR), u kojem su utvrđeni prioriteti Hrvatske u pogledu korištenja 2,3 milijarde EUR javnih sredstava koja su na raspolaganju za razdoblje od 2014. do 2020. (2 milijarde EUR iz proračuna EU-a i 0,3 milijarde EUR nacionalnih financijskih sredstava).

Glavni cilj Programa ruralnog razvoja je restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora. Očekuje se da će približno 2000 poljoprivrednih gospodarstava primiti potporu za ulaganja, da će više od 5000 poljoprivrednika primiti početnu potporu za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava te da će otprilike 1000 mladih poljoprivrednika dobiti potporu za pokretanje poslovanja. Program je ujedno usredotočen na obnovu, očuvanje i povećanje bioraznolikosti.

Pružiti će se potpora za prelazak na ekološki uzgoj te njegovo održavanje na gotovo 60 000 ha. Poljoprivredno-okolišne i klimatske mjere provodit će se na dodatnih 40 500 ha. Više od jedne desetine sredstava bit će namijenjeno za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Provest će se osposobljavanje približno 42 000 osoba kako bi se povećalo znanje i poboljšale vještine zaposlenih u poljoprivrednom i šumarskom sektoru.

Hrvatska će provesti i Europsko partnerstvo za inovacije. Cilj je programa otvoriti više od 2000 radnih mjesta u nepoljoprivrednim djelatnostima putem procesa diversifikacije i razvoja malih poduzeća. Približno 30 % ruralnog stanovništva imat će koristi od poboljšane infrastrukture.

Potpora ruralnom razvoju čini drugi stup zajedničke poljoprivredne politike, kojim se državama članicama pruža omotnica financijskih sredstva EU-a kako bi njome raspolagale u okviru višegodišnjih, sufinanciranih programa na nacionalnoj ili regionalnoj razini. Ukupno je predviđeno 118 programa u svih 28 država članica. Nova Uredba o ruralnom razvoju za razdoblje 2014. – 2020. usmjerena je na šest gospodarskih, ekoloških i socijalnih prioriteta, a u programima su sadržani jasni ciljevi u okviru kojih je utvrđeno ono što bi trebalo ostvariti. Osim toga, radi boljeg usklađivanja mjera i ostvarivanja maksimalne sinergije s drugim europskim strukturnim i investicijskim fondovima (ESIF), sa svakom državom članicom sklopljen je sporazum o partnerstvu s naglaskom na njegovoj široj strategiji za strukturna ulaganja koja se financiraju sredstvima EU-a.

U ovom je dokumentu prikazan kratki pregled načina na koji se Programom ruralnog razvoja rješavaju izazovi i mogućnosti s kojima se suočava Hrvatska. U Prilogu se nalazi tablica u kojoj su navedeni prioriteti i žarišna područja sa svojim specifičnim ciljevima i dodijeljenim proračunima.

1. STANJE I KLJUČNI IZAZOVI

Hrvatska se prostire na području površine 56 594 km², od čega je 99,24 % ruralno područje. Poljoprivredno zemljište zauzima oko 40 %, a šumama je pokriveno 36 % ukupne površine. Broj stanovnika je 4,4 milijuna, od čega više od polovice živi u ruralnim područjima.

Prema podacima Eurostata, 2012. broj radno sposobnog stanovništva iznosio je 2,8 milijuna, od čega je 1,7 milijuna stanovnika bilo aktivno, a 1,4 milijuna zaposleno. U poljoprivredi je zaposleno 12,4 % od ukupnog broja zaposlenih, u šumarstvu 1 %, u prehrambenoj i prehrambeno-prerađivačkoj industriji 3,4 %, a u turizmu 5,7 %.

Prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva je 5,6 ha. To je znatno manje od prosječne veličine u ostatku EU-a (14,4 ha). Polovica svih poljoprivrednih gospodarstava manja je od 2 ha, a velika većina je manja od 10 ha (89,4 %). Prosječna ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva, izračunata na temelju ukupne vrijednosti proizvodnje, iznosi 9064 EUR. Na temelju tog kriterija, 40 % poljoprivrednih gospodarstava nalazi se u razredu ekonomske veličine do 2000 EUR.

Prosječni prinosi usjeva niži su od onih u drugim državama EU-a zbog zastarjele tehnologije i čestih suša. Neki sektori, uključujući sektor voća i povrća te stočarstvo suočeni su s ozbiljnim strukturnim poteškoćama jer postoji potreba za ulaganjem, modernizacijom, pripremom proizvoda za tržište i promicanjem proizvodnje i organizacije tržišta proizvođača, sve sa zajedničkim ciljem osiguravanja snažnijeg rasta produktivnosti i otvaranja novih radnih mjesta.

Hrvatska je sve češće izložena ekstremnim vremenskim uvjetima koji dovode do suša i poplava, a pripisuju se klimatskim promjenama. Međutim, navodnjava se samo otprilike 1 % poljoprivrednog zemljišta, čime je znatno smanjena produktivnost.

Zbog sukoba u razdoblju od 1991. do 1995. 11 000 ha poljoprivrednog zemljišta još uvijek je minirano.

Područjima mreže Natura 2000 obuhvaćeno je gotovo 37 % zemlje. Napuštanje i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje u područjima velike prirodne vrijednosti negativno utječe na bioraznolikost. Proizvodnja obnovljive energije prilično je niska. Primjerice, proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije činila je 4,9 % ukupne proizvodnje, uz izuzetak velikih hidroelektrana. Samo 2,4 % ukupnog poljoprivrednog zemljišta trenutačno se upotrebljava za ekološki uzgoj. Zbog neprimjerenog upravljanja šumama u prošlosti, šumskih požara i ostalih čimbenika degradirani oblici šumskih sastojina pokrivaju 44 % ukupnih šumskih zemljišta.

Zbog depopulacije, utjecaja rata i dugoročne gospodarske krize, došlo je do propusta u održavanju infrastrukture, socijalnih i kulturnih sadržaja, što je dovelo do slabe dostupnosti osnovnih usluga za lokalno ruralno stanovništvo.

2. NAČIN NA KOJI ĆE SE PROGRAMOM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE RJEŠAVATI TI IZAZOVI

Kako bi se riješili ti izazovi iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske financirat će se aktivnosti u okviru svih šest prioriteta ruralnog razvoja, pri čemu prioritet 2. predstavlja glavni prioritet: jačanje isplativosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama.

Prijenos znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima

U okviru tog prioriteta, Programom ruralnog razvoja nastoji se podržati prijenos znanja, aktivnosti informiranja, savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima te suradnja. Provest će se osposobljavanje približno 42 000 osoba kako bi se povećalo znanje i vještine zaposlenih u poljoprivrednom i šumarskom sektoru. Provest će se 109 projekata suradnje, dok će se u okviru Europskog partnerstva za inovacije osnovati 33 operativne skupine.

Konkurentnost poljoprivrednog sektora i održivo šumarstvo

Očekuje se da će gotovo 2000 poljoprivrednih gospodarstava dobiti potporu za ulaganje kako bi postala modernija i konkurentnija. Potpora za pokretanje poslovanja dodijelit će se za 5000 malih i 1000 mladih poljoprivrednika. Više od 1200 gospodarstava dobit će potporu za ulaganja u nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima. Predviđena je i potpora za modernizaciju šumarskih tehnologija i izgradnju šumske infrastrukture.

Organizacija lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi

Gotovo 1500 poljoprivrednih gospodarstava dobit će potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima, kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama. Gotovo 1000 poljoprivrednih gospodarstava primit će potporu za poljoprivredne proizvode, a približno 110 poljoprivrednih gospodarstava sudjelovat će u projektima suradnje i promicanju kratkih lanaca opskrbe na lokalnoj razini. Dodijelit će se i potpora za osnivanje 33 skupine proizvođača. Približno 118 milijuna EUR uložiti će se za razminiranje zemljišta i obnovu poljoprivredne infrastrukture oštećene elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima. Približno 3,5 % poljoprivrednih gospodarstava sudjelovat će u programima upravljanja rizicima.

Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom

Potporom za prelazak na ekološki uzgoj obuhvatit će se 16 496 ha, a potpora za održavanje ekološkog uzgoja dodijelit će se za 41 648 ha. To znači da će se ukupna ekološka površina povećati za 40 %. Poljoprivredno-okolišno-klimatske mjere provodit će se na 40 500 ha. Planirano je da se plaćanjima za površine s prirodnim ograničenjima obuhvati 422 000 ha. U okviru više od 4500 projekata dodijelit će se potpore za ulaganja kojima se poboljšavaju otpornost i ekološka vrijednost šumskih ekosustava, a njima će biti obuhvaćeno 6300 ha.

Učinkovito korištenje resursa i klima

Proizvodnja obnovljive energije dobivat će potporu putem gotovo 800 aktivnosti ulaganja. Poboljšat će se upravljanje s 3,7 % stočnog fonda zemlje čime će se smanjiti emisije stakleničkih plinova i / ili amonijaka. Za gotovo 1 % poljoprivrednog i šumskog zemljišta sklopit će se ugovori o upravljanju. Time će se doprinijeti sekvencijama i pohrani ugljika.

Socijalna uključenost i lokalni razvoj u ruralnim područjima

Programom se nastoji otvoriti više od 2000 radnih mjesta u nepoljoprivrednim djelatnostima putem procesa diversifikacije i razvoja malih poduzeća. Za provedbu strategija lokalnog razvoja kojima je obuhvaćeno 40 % ruralnog stanovništva odabrat će se 45 lokalnih akcijskih skupina u okviru inicijative LEADER. Približno 30 % ruralnog stanovništva imat će koristi od poboljšane infrastrukture.

Četiri najveće mjere u okviru Programa ruralnog razvoja u proračunskom smislu (ukupna javna sredstva) su:

- 581 milijuna EUR dodijeljenih za mjeru 4.: Ulaganja u fizičku imovinu
- 273 milijuna EUR dodijeljenih za mjeru 13.: Plaćanja u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima
- 226 milijuna EUR dodijeljenih za mjeru 7.: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
- 226 milijuna EUR dodijeljenih za mjeru 6.: Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja

Prilog: Indikativna javna potpora za Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske

Cilj	Mjera	Ukupna javna sredstva u EUR	%
Prioritet 1.: Prijenos znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima¹			
1A: Poticanje inovacija, suradnje i razvoja baze znanja 1,80 % rashoda PRR-a	01 prijenos znanja		
	02 savjetodavne službe		
	16 suradnja		
1B: Jačanje poveznica (s istraživanjem itd.) 109 programa suradnje	16 suradnja		
1C: Osposobljavanje 14 999 osposobljenih sudionika	01 prijenos znanja		
Prioritet 2.: Održivost poljoprivrednih gospodarstava, konkurentnost i održivo upravljanje šumama		569 128 205,42	23,88
2A: Gospodarska učinkovitost, restrukturiranje i modernizacija 0,78 % poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a	01 prijenos znanja	4 000 000,00	0,17
	02 savjetodavne službe	2 117 647,06	0,09
	04 ulaganja	356 877 647,06	14,97
	06 razvoj poljoprivrednih gospodarstava / poslovanja	79 764 705,88	3,35
	16 suradnja	7 500 000,00	0,31
2B: Generacijska obnova 0,43% poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za plan razvoja poslovanja / ulaganja za mlade poljoprivrednik	01 prijenos znanja	2 000 000,00	0,08
	02 savjetodavne službe	2 117 647,06	0,09
	06 razvoj poljoprivrednih gospodarstava / poslovanja	50 222 222,22	2,11
2C+: Poboljšanje održivosti i konkurentnosti poduzeća koja se bave šumarstvom i promicanje održivog upravljanja šumama	04 ulaganja	21 345 882,35	0,9
	08 ulaganja u šumska područja	43 182 453,79	1,81
Prioritet 3.: Organizacija lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizicima		286 956 380,04	12,04
3A: Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača 0,63 % poljoprivrednih gospodarstava koja primaju	01 prijenos znanja	666 666,67	0,03
	03 programi	7 058 823,53	0,3

¹ Nije prikazana dodjela financijskih sredstava za prioritet 1. jer su rashodi raspodijeljeni po drugim žarišnim područjima.

potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama / organizacijama	kvalitete		
	04 ulaganja	111 717 647,06	4,69
	09 skupine proizvođača	8 888 888,89	0,37
	14 dobrobit životinja	20 000 000,00	0,84
	16 suradnja	833 333,33	0,03
3B: Sprečavanje rizika i upravljanju rizikom u poljoprivrednom gospodarstvu 3,54 % gospodarstava koja sudjeluju u programu upravljanja rizikom	05 obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala	94 117 647,06	3,95
	17 upravljanje rizikom	43 673 373,50	1,83
Prioritet 4.: Obnova, očuvanje i poboljšanje ekosustava u poljoprivredi i šumarstvu²		659 748 724,27	27,68
4A Bioraznolikost 0,25 % postotak šuma / drugih šumskih područja za koje su sklopljeni ugovori 7,68 % poljoprivrednog zemljišta za koje su sklopljeni ugovori	01 prijenos znanja	6 666 666,67	0,28
	02 savjetodavne službe	16 941 176,47	0,71
4B Upravljanje vodama 5,18% poljoprivrednog zemljišta za koje su sklopljeni ugovori 0,25 % šumskog zemljišta za koje su sklopljeni ugovori	04 ulaganja	26 682 352,94	1,12
	08 ulaganja u šumska područja	47 881 224,69	2,01
	10 poljoprivredno-okolišno-klimatske mjere	111 667 680,00	4,69
4C Sprečavanje erozije tla i upravljanje tlom 5,18% poljoprivrednog zemljišta za koje su sklopljeni ugovori 0,25% šumskog zemljišta za koje su sklopljeni ugovori	11 ekološki uzgoj	128 309 623,50	5,38
	13 područja s prirodnim ograničenjima	321 600 000,00	13,49
Prioritet 5.: Učinkovito korištenje resursa te pomak prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika i otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru		194 597 894,12	8,17

² Rashodi u okviru prioriteta 4. programirani su za prioritet u cjelini, a ne za pojedinačna žarišna područja.

5C Obnovljivi izvori energije Ukupno ulaganje u proizvodnju obnovljive energije	04 ulaganja	94 055 294,12	3,95
5D Smanjenje emisija stakleničkih plinova i NH3 3,71% GS-a (grla stoke) na koji se odnose ulaganja u stočarstvo s ciljem smanjenja emisija stakleničkih plinova i / ili amonijaka 0,91 % poljoprivrednih zemljišta za koja su sklopljeni ugovori o upravljanju s ciljem smanjenja stakleničkih plinova i / ili emisije amonijaka	04 ulaganja	73 380 000,00	3,08
	10 poljoprivredno-okolišno-klimatske mjere	9 930 000,00	0,42
5E Pohrana i sekvencijacija ugljika 0,92% poljoprivrednog i šumskog zemljišta za koja su sklopljeni ugovori o upravljanju koji doprinose sekvencijaciji ili pohrani ugljika	10 poljoprivredno-okolišno-klimatske mjere	17 232 600,00	0,72
Prioritet 6.: Socijalna uključenost, suzbijanje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima		468 241 752,40	19,65
6A Diversifikacija, stvaranje malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta 2014 radnih mjesta otvorenih u okviru projekata kojima je dodijeljena potpora	06 razvoj poljoprivrednih gospodarstava / poslovanja	132 941 176,47	5,58
	08 ulaganja u šumska područja	1 877 497,99	0,08
6B LEADER 39,63 % ruralnog stanovništva u okviru strategija lokalnog razvoja 29,78 % ruralnog stanovništva s poboljšanim uslugama / infrastrukturom 180 radnih mjesta (u okviru inicijative LEADER)	07 osnovne usluge	265 882 352,94	11,16
	19 LEADER i CLLD	67 540 725,00	2,83
Dopunska nacionalna izravna plaćanja		139 875 000,00	5,87
Tehnička pomoć		64 746 543,59	2,72
Ukupni javni rashodi u EUR		2 383 294 499,84	100